

"לא תשחית את עצה - האיסור רק בהשחתה"

נשאלתי כך: הרב חן שליט"א רציתי לשאול אותך שאלה. עשינו גינה, והיה עץ של זית שנשרף לפני שנים, אבל הוא הצמיח ענפים לא גדולים כמו עץ סטנדרטי. אמרתי לאחי בהתחלה שיגזום רק את הענפים שמלמטה ולהשאיר את הענפים שלמעלה, שלא יפריע לתנועה ולמרחב של הגינה. משום מה ובהעדר ידע בהלכה, הוא גזם את הענפים, את הגזע, ואחרי זה באו אנשים לא שומרי תורה, והמליצו לו לברות חלק ולהשאיר גובה של שולחן, ועליו להשים משטח עגול לשולחן. והדבר נעשה היום.

האם עשינו עבירה באופן סופי או אפשר לעשות כאשר עשינו לצורך הגינה והרחבה של הגינה באופן הלכתי?!

"מלחמת רשות - מלחמת מצוה - לא תשחית את עצה"

תשובה: נאמר בתורה (דברים פרק כ פסוק י - כ פרשת שופטים): "כִּי־תִקְרַב אֶל־עֵיר לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ וּמָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תַּעֲנֶנּוּ, וּפָתַחָהּ לָךְ, וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָהּ יִהְיוּ לְךָ לְמַסַּ וְעַבְדֶּיךָ." ע"כ. והנה ענין זה שאמר ה' וציוה את עם ישראל, שכאשר הם באים להלחם ולצור על עיר, לקרוא אליה לשלום, כל זה מדבר במלחמת, "רשות", ולא במלחמת מצוה. ואם לאחר שקראו לאנשי העיר לשלום, גענו ואמרו אנשי העיר, שאינם מעוניינים להלחם נגד עם ישראל, חובה שכל העם הנמצא בה, ישלמו מס חיים לעם ישראל, ויהיו משועבדים להם כעבדים.

אבל, אם לא הסכימו לתנאים אלו, וענו בשלילה. ציוה ואמר ה': "וְאִם־לֹא תִשְׁלַח עִמָּךְ, וַעֲשֵׂתָהּ עִמָּךְ מִלְחָמָה, וְצָרְתָּ עָלֶיהָ: וְנִתְּנָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ, וְהָיִיתָ אֶת־כָּל־זִכְרוֹהָ לְפִי־חֶרֶב: תִּקַּח הַנָּשִׁים וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה, וְכָל־אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִיר, כָּל־שָׁלָלָהּ תָּבוֹא לָהּ, וְאָכַלְתָּ אֶת־שָׁלָל אִיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָךְ: כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הָעָרִים הָרְחֹקֶת מִמֶּנּוּ מֵאָדָּה, אֲשֶׁר לֹא־מֵעֲרֵי הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הִנֵּה."

וכתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קצ): "והמצוה הק"צ, היא המשפט שנתן לנו במלחמת שאר האומות והיא הנקראת (מתני' סוטה ספ"ח סנה' ב א, כ ב) מלחמת הרשות. וזה, כי אנחנו נצטוונו [על ידי ה' יתברך שהזכירנו], כשנלחם עמם, שנבטיחם [=שנשמור] על נפשם לבר, [ולא נהרג אותם בחינם], אם ישלימו עמנו ויתנו לנו הארצות, ונחייבם לתת לנו מס ועבדות. והוא אמרו ית' (שופט' ב) "יהיו לך למס ועבדך".

ולשון סיפרי, "[אם] אמרו [=הגוים וענו לחשובת ישראל כך:], "מקבלין עלינו מסים, ולא שיעבוד." [או שאמרו וענו, "מקבלין עלינו] שיעבוד ולא מסים". אין שומעין להם, עד שיקבלו עליהם זו וזו. והוא [בתנאי] שיתנו דבר ידוע בכל שנה, כפי מה שיגזור המלך שיהיה בעת ההיא, ושהיו תחת ממשלתו משפילים עצמם, ומקטינים, והוא ענין השיעבוד.

ואם לא ישלימו, נצטוונו להרוג כל זכר שבמדינה ההיא [=הזכרים] הגדולים, ולקחת כל אשר להם וכל הנשים. והוא אמרו יתעלה (שם) ואם לא תשלים עמך וכו'. וזה כולו הוא דין מלחמת הרשות. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בשני מסנהדרין (ב ב) ושמיני מסוטה"ע"ב.

"מלחמת מצוה":

והנה כל האמור לעיל מדובר במלחמת רשות, כלומר, אם רצו ישראל לכבוש כובשים, ואם לא רצו, הנה לא חייבים הם בכך, מכיון שאותם הערים אינם מוחזקים כערים שיש בהם עבודה זרה. ולכן אמר ה' מיד לאחר הציווי הנ"ל: "זֶקֶם מַעֲרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה, לֹא תַחִיָּה כָּל־נֶשְׁמָה: כִּי־הַחֶרֶם תַּחֲרִימֶם, הַחֲתִי וְהָאִמְרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי הַחֲוִי וְהַיְבוּסִי כְּאֲשֶׁר צִוָּךְ יִי אֱלֹהֶיךָ: לִמְעַן אֲשֶׁר לֹא־יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכָל תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְחִטְּאֹתָם לִי אֱלֹהֵיכֶם". כלומר, עם הערים האלו, אשר היו טמועים במאניה, במיסטיקה, באלילות, בצלמים ובעצבים, ובכל סוגי עבודה זרה למיניהם, אסור לעשות איתם שלום ולהשאיר אותם על אמונתם הרעה והמהובלת, אלא מלחמה כנגדם נקראת, "מלחמת מצוה" שחובה מן התורה לעשות כן! משום שמלחמה נגדם מכלה את כל עניני עבודה זרה, ולכן זו היא מלחמת מצוה, ובמלחמה זו אסור להחיות כל נשמה, אלא הורגים את כולם! כולל כולם!

כמו שכתב רבינו (ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קפז): "והמצוה הקפ"ז, היא שצונו להרוג שבעה עממין ולאבדם. שהם היו שורש עבודה זרה ויסודה הראשון. והוא אמרו יתעלה (שופט"ב יז) החרם תחרימם. ובאר לנו בהרבה כתובים (שם יח משפטי' כג לג וס"פ ואתחנן ז ד) שסיבת זה כדי שלא נלמד מכפירתם. והנה באו כתובים רבים (שם וכל"ת מוז - ט) לזרז על הריגתם ולחזק בזה. ומלחמתם מלחמת מצוה"ע"ב. ועיין שם כמה שכתב, שמצוה זו אינה תלויה בשום דבר, אלא בכל זמן ובכל מקום, ואפילו בזמן שאין בית מקדש, בכל זמן בכל מקום מחוייבים אנו לאבד כל מקום שיש בו עבודה זרה ולעשות מלחמת מצוה, כפי שצויה אותנו בעניני עבודה זרה, שצריך לאבד אותה כמה שיותר מהר, בכל דרך שתהיה בעולם.

כמובן שיש לסייג, שגם במלחמת מצוה, פותחים בדברי שלום תחילה! ואם קבלו על עצמם שבע מצוות, והסירו גילוליהם ושיקוציהם, לא הורגים אותם! כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה א - ד): "אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה, שנאמר, "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום", אם השלימו, וקיבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן, אין הורגין מהן נשמה, והרי הן למס, שנאמר יהיו לך למס ועבדוך.

קבלו עליהן המס ולא קבלו העבדות או שקבלו העבדות ולא קבלו המס, אין שומעין להם עד שיקבלו שניהם, והעבדות שיקבלו הוא שיחיו נבזים ושפלים למטה, ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם, ולא יתמנו על ישראל לשום דבר שבעולם.

והמס שיקבלו, שיהיו מוכנים לעבודת המלך בגופם וממונם, כגון בנין החומות, וחזוק המצודות, ובנין ארמון המלך וכיוצא בו, שנאמר, "וזה דבר המס אשר העלה המלך שלמה לבנות את בית ה' ואת ביתו ואת המלוא ואת חומת ירושלים ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה, כל העם הנוטר מן האמורי ויעלם שלמה למס עובד עד היום הזה ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם אנשי המלחמה ועבדיו ושריו ושלישיו ושרי רכבו ופרשיו. ויש למלך להתנות עמם שיקח חצי ממונם, או הקרקעות ויניח כל המטלטלין, או המטלטלים ויניח הקרקעות, כפי מה שיתנה. ואסור לשקר בבריתם ולכזב להם אחר שהשלימו וקבלו שבע מצות.

ואם לא השלימו, או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות, עושין עמם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובזוין כל ממונם וטפם, ואין חורגין אשה ולא קטן, שנאמר והנשים והטף. זה טף של זכרים, במה דברים אמורים [=שלא הורגין נשים וקטנים?] במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות! אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו, אין מניחין מהם נשמה! שנאמר, "כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחיה כל נשמה", וכן הוא אומר בעמלק, "תמחה את זכר עמלק".

ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו? שנאמר (יהושע פרק יא פסוק יט - כ): "לֹא־הִיָּתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִתי הַחַיִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־הַכָּל לְקַחוּ בְּמִלְחָמָה: כִּי מֵאֵת יְיָ הָיְתָה לְחֹק אֶת־לִבָּם לְקַרְאֵת הַמִּלְחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם...". מכלל ששלחו להם לשלום ולא קבלו. ע"כ דברי רבינו הרמב"ם.

ומבואר, שבין במלחמת מצוה, ובין במלחמת רשות, פותחים בה בשלום תחילה. חוץ משני עמים, "עמון ומואב", שלעולם אין שולחים להם שלום! כמו שכתב רבינו הטהור (הלכות מלכים פרק ו הלכה ה): "עמון ומואב אין שולחין להם לשלום, שנאמר, 'לא תדרוש שלום וטובתם כל ימך'. אמרו חכמים, לפי שנאמר, 'וקראת אליה לשלום', יכול עמון ומואב כן? תלמוד לומר, 'לא תדרוש שלום וטובתם'. לפי שנאמר, 'עמד יושב בקרבך בטוב לו לא תנוגו', יכול עמון ומואב כן? תלמוד לומר וטובתם, ואף על פי שאין שואלים בשלום. אם השלימו מעצמם תחלה מקבלין אותן. ע"כ.

"כתבים ששלח יהושע בן נון":

כתב רבינו (רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה ה - ז): "שלשה כתבים שלח יהושע עד שלא נכנס לארץ, הראשון שלח להם, מי שרוצה לברוח יברח, וחזר ושלח, מי שרוצה להשלים ישלים, וחזר ושלח, מי שרוצה לעשות מלחמה יעשה, אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון? לפי ששלח להם בכלל ולא קבלו, ולא ידעו משפט ישראל ודימו ששוב אין פותחין להם לשלום, ולמה קשה הדבר לנשיאים וראו שראוי להכותם לפי חרב לולי השבועה, מפני שכרתו להם ברית, והרי הוא אומר לא תכרות להם ברית, אלא היה דינם שיהיו למס עבדים, והואיל ובטעות נשבעו להן בדין היה שיהרגו על שהטעום לולי חלול השם. ע"כ.

והנה מן המבואר נמצא, כי עיקר מלחמת מצוה וכיבוש המקומות הללו שיש בהם לעשות "מצוה", כלומר, שחייבים אנו לעשות מלחמה ולקיים מצות מלחמה ללא שאימו עלינו יושבי העיר. הכל הוא על מנת לבלות עבודה זרה מן הארץ! ללמדך כמה עבודה זרה מאוסה אצל הבורא יתעלה. ובמילים אחרות, הדבר החשוב ביותר שיש בענין התורה והמצוות, ובעצם זה עיקר כל תכלית התורה, הוא ההרחקה מן העבודה זרה, המינות, המאניה, האלילות, וכל סממן של עבודה זרה מאותם העבודות והאמונות הנחותות שטמאו את הארץ אותם בני אדם שהיו רעים בדעתם.

וכתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה נא): "והמצוה הנ"א היא שהזהירנו מהושיב עובדי ע"ז בארצנו כדי שלא נלמד כפירתם. והוא אמרו ית' (משפטי' בג' לג) "לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך ל". ואילו רצה הגוי לעמוד בארצנו אינו מותר לנו זה עד שיקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה ואז יהיה איפשר לו לשכון. וזה יקרא (מתני' ב"מ ע"ב מכות ח"ב נגעים רפ"ג) גר תושב. רוצים בזה שהוא גר לענין שיהיה מותר לשכון בארץ לבד. וכן אמרו (ע"ז סד ב) אי זהו גר תושב? זה שקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה. ואולם עובד עבודה זרה לא ישכון עמנו ולא נמכור לו נחלה ולא נשכיר. ובבאור בא לנו הפירוש (שם כ א) לא תתן להם חנייה בקרקע. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת סנהדרין ובעבודה זרה (יט ב - כא ב) "ע"כ.

ולא רק זו בלבד, אלא אסור לתת חן לעובדי עבודה זרה, כלומר, אסור לישא להם פנים וכל מין ממיני הייפוי. וכן כתב רבינו (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה ג): "והמצוה החמישים היא שהזהירנו מחמול על עובדי עבודה זרה ומייפות דבר מכל מה שיייוחד להם. והוא אמרו יתעלה (ס"פ ואתחנן) "לא תחנם". ובאה הקבלה [=למשה מסיני], "לא תתן להם חן", עד שהאיש יפה הצורה מעובדי עבודה זרה אינו מותר לנו, שנאמר, "זה יפה תואר או זה פניו יפות", כמו שהתבאר בגמרא דילין (ע"ז כ א). ובגמרא עבודה זרה ירושלמי (פ"א ה"ט) אמרו לא תתן להם חן בלא תעשה. "ע"כ.

"לא תשחית את עצה":

ובעת נגיע לשאלת השואל. הנה לאחר שהבורא הזהיר מכל זה, המשיך ואמר בתורה: "כִּי־תִצּוֹר אֶל־עֵיר יָמִים רַבִּים לְהַלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְּשָׁהּ, לֹא־תִשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ לְנִדָּח עָלֶיהָ גִּרְוֹן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשֵּׁדָה לְבָא מִפְּנֵיךְ בְּמִצּוֹר: רַק עֵץ אֲשֶׁר־תִּדְּעַ כִּי לֹא־עֵץ מֵאֲכָל הוּא, אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכִרְתָּ וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל־הָעֵיר אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד דִּרְתָּהּ". וכתב רבינו (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה נו): "והמצוה הנ"ז, היא, שהזהירנו מהשחית האילנות בשנצור על עיר, כדי להצר לאנשיה ולהכאיב לבבם, והוא אמרו יתעלה (ס"פ שופטים) "לא תשחית את עצה, כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות". וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה, כגון מי שישרוף בגד לריק, או ישבור כלי לריק, גם כן הנה הוא עובר משום לא תשחית, ולוקה. ובסוף מכות (כב א) התבאר שהקוצץ אילנות טובות לוקה, ואמרו ואזהרתיה מהבא, "כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות". וכבר נתבאר משפטי מצוה זו בשני מבבא בתרא (כ א) "ע"כ.

ודע, כי לא רק בארץ ישראל אסור לכוות עצי אילנות מאכל, אלא בכל מקום ומקום אסור לכוות אילן המוציא פירות. וכפי שלמדנו לעיל בשם רבינו, כל הפסד נכנס תחת לאו זה! כלומר, כל מי שמפסיד כליו, בגדיו לריק, וכל כיוצא בזה עובר על לאו זה. ופשוט, שהמפסיד רק את הענפים של עץ הזית נכנס תחת "הפסד" זה. שכן על ידי כריתת הענפים או חלק מן הענפים, מפסיד את העץ ואת תפוקת פירותיו.

וכתב רבינו (רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה ח - ט): "אין קוצצין אילני מאכל שחוץ למדינה, ואין מונעין מהם אמת המים כדי שייבשו, שנאמר, "לא תשחית את עצה", וכל הקוצץ לוקה, ולא במצור בלבד, אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה. אבל קוצצין אותו [=מותר לקצוץ אותו רק] אם היה מזיק אילנות אחרים [=שכן הוא מפסיד אחרים], או מפני שמזיק בשדה אחרים [=שכן הוא מפסיד אחרים], או מפני שדמיו יקרים [=לגידול, ואם ישאיר אותו על עומד, יזיק אחרים ויגרם להשחתת הממון]. לא אסרה תורה אלא דרך השחתה [=ללא תועלת].

כל אילן סרק מותר לקוץ אותו ואפילו אינו צריך לו, וכן אילן מאכל שהזקין ואינו עושה אלא דבר מועט שאינו ראוי לטרוח בו, מותר לקוץ אותו, וכמה יהא הזית עושה ולא יקוצנו, רובע הקב זיתים, ודקל שהוא עושה קב תמרים לא יקוצנו. ולא האילנות בלבד, אלא כל המשבר כלים, וקורע בגדים, והורס בנין, וסותם מעין, ומאבד מאכלות דרך השחתה, עובר בלא תשחית, ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם". ע"כ.

ומתוך שסיים וכתב, "ואינו לוקה", משמע שחזר בו ממה שכתב בספר המצוות. ואינו לוקה אלא על השחתת האילנות בלבד! או שמא מה שכתב בספר המצוות, "ולוקה", הכוונה שלוקה רק על השחתת אילן המוציא פירותיו. ולא על שאר הדברים שמפסיד אותם.

ובעת נראה, כי לשאלת השואל, אכן נראה שנעשתה כאן עבירה מן התורה, משום שהעיד השואל, שהיה בעץ הזית ענפים. והעיד השואל, שציוה לקוץ חלק מן הענפים. כלומר, ציוה בפיו להשחית חלק מן עץ הזית. וכפי שלמדנו לעיל, כריתת חלק מן העץ והפסדו, עובר על ציווי ה' בתורה. וכל שנותן העץ פירותיו, אסור להפסיד אותו. שכן כתב רבינו, "... וכן אילן מאכל שהזקין ואינו עושה אלא דבר מועט שאינו ראוי לטרוח בו, מותר לקוץ אותו, וכמה יהא הזית עושה ולא יקוצנו, רובע הקב זיתים, ודקל שהוא עושה קב תמרים לא יקוצנו". ע"כ.

ומה הוא, "רובע קב זיתים"? הנה ה-"קב" הוא 24 ביצים שהוא 4 לוגים. ושיעור 4 לוגים הוא 1.2 ליטר בערך. נמצא כי "רובע קב" זיתים, הוא 300 סמ"ק. ושיעור זה הוא בערך שתי כוסות פלסטיק של היום. ואם הזית נותן שיעור זה, בוודאי כי אסור לקוץ אותו או חלק מענפיו, ועובר על לאו מן התורה, ואף לוקה בכך!

אלא שהשואל הדגיש וכתב פרט חשוב: "שלא יפריע לתנועה ולמרחב של הגינה". כלומר, עץ הזית הפריע לתנועת בני אדם כפי שהדגיש השואל. ובצד מה גרם לאי נוחות האנשים לשאלת השואל. אמנם נשים לב לדבריו של רבינו, "אבל קוצצין אותו [=מותר לקצוץ אותו רק] אם

היה מזיק אילנות אחרים, או מפני שמזיק בשדה אחרים, או מפני שדמיו יקרים [=לגידול]. לא אסרה תורה אלא דרך השחתה". ע"כ. והנה, מתוך שאלת השואל ניכר, כי אע"פ שלא רצה לגרום להשחתה, אלא רצה לפנות מקום ומרחב שיהיה בנייתו. הנה בכל זאת בדרך כזו, היה אסור לו לעשות כן, מכיון שעץ זה לא הזיק אותו ולא אחרים, ואף לא גרם לו הפסד ממון! אלא היה לו בכך רק פחות מרחב. ולכן נראה שמכיון שציוה לחרות חלק מחלקי העץ הנותן זיתיו. ואחיו המשיך בפעולה הזו, ואף כרת את הגזע עצמו, יש כאן עבירה מן התורה שיש בה אף מלקות. אלא שעבירה זו בוודאי נעשית בשוגג!

"דרכי תשובה" לעבירה מן התורה בשוגג:

ובאשר לשאלת השואל, בעת יש לעמוד על דרך התשובה שיש לעשות לאותם השואלים שעברו על עבירה מן התורה בשוגג. הנה כתב רבינו (רמב"ם הלכות תשובה פרק א): "כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בודון בין בשוגג, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא, שנאמר, "איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו". זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין? אומר, "אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה". וזהו עיקרו של וידוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח.

וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם.

... בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות, אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו, שנאמר, "רשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו", ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם. אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה, אינו זו משם עד שמוחלין לו. ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וגו'.

עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתת בית דין [=כמו זה הכורת אילן פירות], ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ובאלו נאמר, "כי ביום הזה יכפר עליכם". וכו'". ע"כ. ונמצא כי השואל, הוא ואחיו שעשו עבירה בשוגג, צריכים לעשות תשובה, וידוי דברים, ולחכות ליום הכיפורים. ואין יסורים באים עליהם בעבור עוון זה. שכן יסורים באים רק על כרתות ומיתות בית דין כפי שמבואר ברמב"ם באותו מקום בהמשך.

אלא שלאחר מכן ראיתי [ביום יט באדר תשפ"ו] בתשובות של רבינו הרמב"ם, שנראה מתוך תשובתו, שלא אסרה תורה אלא בדרך השחתה בלבד! כלומר, רק אם היה בלב האדם להשחית בחינם את העץ, אז עבירה היא בידו. אבל אם כרת את העץ או חלק מחלקיו בשביל שיהיה לו מרחב, הנאה, הרווחה, וכן על זו הדרך מדרכי הנאה, אין בזה שום עבירה! כלומר, ענין השחתה אינו רק על גוף המעשה, אלא על מחשבת המעשה עצמו. שכל שלא כיון להשחית ממש, אלא כיון להרחיב את מקומו או להנות ממקום העץ, בזה התורה לא אסרה כלל. ובדיוק כמו שכתבנו בענין זרע לבטלה, שעיקר חטא ער ועונן היה, שהתכוונו להשחית זרעם, וכיוונו בכוונת תחילה לא להביא ילדים לעולם, ולכן היה חמור מאוד עונשם.

בדיוק כאן הענין לגבי השחתת העץ, שכל שמכין לדבר אחר ולא להשחתה, אין הדבר אסור בכלל! וזה דברי רבינו (תשובות קיב'): "תשובה: מותר לכורתו, כשצפוי ממנו אחד מאלו הנזקין. וכן, [לא רק כשצפוי מן העץ נזק מותר לכורתו, אלא] מותר לכורתו כדי להנות ממקומו או מדמי עציו, לפי שהתורה לא אסרה אלא לכרות על דרך ההשחתה לבד. אמר יתעלה, "לא תשחית את עצה". וכתב משה". ע"כ. ושוב נוכחנו לדעת ולהבין כמה שכלו של רבינו היה ישר להפליא.